

ศึกษาจักร 4 ในฐานะเป็นหลักการพัฒนาสังคม

Study of the Cakka 4 the Principle for Development Society

: พระเกื้อพงศ์ ปิยธมฺโม (พิมพ์พร)*

บทคัดย่อ

จักร 4 ในฐานะเป็นหลักการพัฒนาสังคม หมายถึง หลักธรรม 4 ข้อคือ 1) ปฏิรูปเทสวาสะ (การอยู่ในถิ่นที่ดี) 2) สัปปริสพัสสะ (การสมาคมกับสัตบุรุษ) 3) อัตตสัมมาปณิธิ (การตั้งตนไว้ชอบ) และ 4) ปุพเพกตปุณญตา (ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม คือ 1) ทฤษฎีภาวะทันสมัย 2) ทฤษฎีพึ่งพา 3) ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน และ 4) แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งหลักการทั้งหมดนี้ เป็นหลักที่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทำให้สังคมไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ดุลลอนารถไปสู่ที่หมาย และช่วยให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในสังคมซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับการพัฒนาประการหนึ่ง

คำสำคัญ : 1. หลักการพัฒนาสังคม 2. จักร 4 3. ประโยชน์ของจักร 4

ABSTRACT

The Study of Cakka 4 as the

Principle for Social Development Cakka 4 as the principle of social development means the 4 principles as follows: 1) Patirupadesavasa (living a suitable region) 2) Sappurisupassaya (association with good person) 3) Attasammapanidhi (setting oneself in the right course) and 4) Pubbekatapunnata (having formerly done meritorious deeds). These 4 principles of Cakka are in accord with the theories of social development i.e. 1) Theory of Modernization, 2) Theory of Dependence 3) Theory of Basic Needs and 4) Theory of Sustainable Development. All these principles or theories can be changed and developed to lead society to development and prosperity, as similar to the wheels of the cart leads the cart to the destination and helps to achieve the social development and progress. It

* อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

also indicates a level of development.

Keywords : 1. Principles of Social Development 2. Cakka 4 3. the Use of Cakka 4

บทนำ

การพัฒนาเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่ง (a discourse) ซึ่งได้รับความสนใจจากนักวิชาการอย่างกว้างขวาง โดยมีการศึกษา วิจัย วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์ในหลายด้าน (ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2542 : 7) การพัฒนาสังคมเป็นกระบวนการทำงานที่หลากหลายทางสังคม โดยมีเป้าหมายให้ สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมมือช่วยเหลือร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ในทุกมิติ (สุรเดช ฉายะเกษตริณ, 2553 : 1) ซึ่งบทเรียนของการพัฒนาสังคมที่ผ่านมาพบว่า แต่ละแผนมีความพยายามปรับตัวให้ สอดคล้องกับสถานะทางสังคม แต่ละยุคสมัยเพื่อเสริมให้สังคมอยู่ดี กินดี มีความอบอุ่น อยู่ร่วมกัน เป็นปกติ สามารถดำรงชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมได้ดี (สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2549 : 25) ดังนั้น การพัฒนา (Development) มักจะถูกตีความให้หมายถึง การทำให้ทันสมัย (Modernization) การเจริญเติบโตทางวัตถุ (Material Growth/Progress) การใช้เทคโนโลยีใหม่ (New Technology) สิ่งเหล่านี้คือการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย ความเจริญ ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ ส่งผลกระทบต่อสังคม (สุมิตร สุวรรณ, 2554, หน้า 20) เพราะการวัดผลการพัฒนาจึงเน้นไปที่ความสำเร็จ ในด้านสาขาวิชาชีพ

ของตนเป็นส่วนใหญ่ เช่น นักเศรษฐศาสตร์จะวัดผลสำเร็จของตนด้วยการเพิ่มผลผลิต รายได้ ประชาชาติ เพิ่มการส่งออก เพิ่มการอุตสาหกรรม และเพิ่มการลงทุน เป็นต้น โดยคำนึงถึงมนุษย์น้อยมาก (ส. ศิวรักษ์, 2519 : 8-51) ความเรียบง่ายกลายเป็นความฟุ้งเฟ้อแบบสังคมบริโภคนิยม (Consumerism) ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย จนตามแก้ไขไม่ทัน บางปัญหาที่ไม่ได้ถูกแก้ไขปล่อยเลยตามเลย จนเป็นปัญหาที่ซับซ้อนจนแก้ไขไม่ได้

แนวคิดการพัฒนาสังคม

1. ความหมายของการพัฒนาสังคม

การพัฒนาสังคมในความหมายจากการตีความ ถ้าหากตีความหมายการพัฒนาจะสามารถตีความหมายได้ 2 นัยยะ คือ

1.1 การพัฒนาในความเข้าใจแบบสมัยใหม่ หมายถึงการทำให้เจริญในด้านวัตถุ รูปแบบ และในเชิงปริมาณ เช่น ถนนหนทาง ตึกรามบ้านช่อง ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

1.2 การพัฒนาในแง่ของพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกาย และจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดี ซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต โดยไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม (ส. ศิวรักษ์, 2519)

2. หลักการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาที่สำคัญ

2.1 เกี่ยวข้องกับด้านสังคม เช่น การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ โอกาสที่เท่าเทียมกันในการเพิ่มคุณค่าความเป็น

มนุษย์และการเข้าถึงทรัพยากรความยุติธรรม อีสราภาพ ฯลฯ และความเป็นอยู่ตามวิถีชีวิตที่เหมาะสม (เช่น การควบคุมการขัดเกลาทางสังคม และการปลูกฝัง)

2.2 ศูนย์กลางการพัฒนา คือ “การพัฒนาคน” ด้วยการมีเป้าประสงค์ทำให้คนเกิดการจัดการตนเองได้ (self manage) และเกิดพัฒนาการพึ่งตนเอง (self reliance development) (ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ฤกษ์หะรายราช, ม.ป.ป. : 6)

สรุป แนวคิดที่จะนำแนวทางในการปฏิบัติทั้งแนวทางพื้นฐานและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องในแต่ละสถานการณ์ หลักคิดทั้งหมดจะเน้นที่ประเด็นสำคัญคือคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นผู้กระทำ ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำ ต้องเข้าใจว่า “มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพเมื่อได้รับโอกาส แนวทางการพัฒนาและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง จึงเน้นให้กลุ่มเป้าหมายกำหนดชีวิตตนเองได้ตามภาพรวมอนาคตของตน ด้วยการเพิ่มพลังหรือมีพลังร่วมด้วยการทำงานเป็นเครือข่ายแบบบูรณาการที่กระทำหน้าที่ครบถ้วน โดยเฉพาะการรับผิดชอบต่อสังคม

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม

การพัฒนาประเทศนั้นจะต้องมีกรอบแนวคิดทฤษฎีเป็นแนวทางในการพัฒนา ทฤษฎีการพัฒนาที่สำคัญมี 4 ทฤษฎี

1. ทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory) ซึ่งจุดเน้นของแนวคิดทฤษฎีนี้ คือ การที่จะพัฒนาประเทศให้ทันสมัยนั้นต้องมีการดำเนินไปในทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมือง ความรู้สึกนึกคิด และความรู้ของคน

ในสังคมจะขาดด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพราะแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันตลอดจนส่งผลซึ่งกันและกัน

2. ทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory) ทฤษฎีนี้เกิดจากการศึกษาถึงปัญหารากเหง้าของความด้อยพัฒนาในประเทศโลกที่สาม โดยมีข้อบ่งชี้ที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาแบบพึ่งพา (Self-dependency) ชาตินิยม (Nationalism) โครงสร้างนิยม (Structuralism) และพัฒนานิยม (Developmentalism) ซึ่งนักพัฒนาของประเทศด้อยพัฒนาและประเทศที่มีความเจริญแล้ว ต่างก็พยายามหาความหลุดพ้นจากสภาพความด้อยพัฒนา โดยการปรับปรุงโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองระหว่างประเทศที่พัฒนาและประเทศที่ด้อยพัฒนา การปรับปรุงความสัมพันธ์ทางการผลิตเพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพของเศรษฐกิจและสังคม

3. ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Needs Theory) เกิดจากแนวคิดของนักวิชาการกลุ่ม องค์การกรรมกรระหว่างประเทศ (ILO= International Labour Organization) ซึ่งเรียกร้องให้มีการดำเนินการวิเคราะห์เพื่อกำหนดเงื่อนไขทางสังคมและการจัดเตรียมสถาบันต่าง ๆ ก่อนการพัฒนา ตามทฤษฎีนี้แนวทางการพัฒนามาจากกรอบความคิดในการวางแผนจากส่วนกลางไปสู่การวางแผนจากระดับล่าง (bottom-up planning) ตามความต้องการความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประเทศ

4. แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ความสำคัญกับประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาในทุกขั้นตอนของ

การพัฒนา และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน (Public Participation) (ปกรณ ปรียากร, 2538, หน้า 2550) โดยเชื่อว่าประชาชนคือกุญแจสำคัญที่ตัดสิน ควบคุม และผลักดันให้ผลของการพัฒนาประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว อย่างไรก็ตามวิธีวิทยาของการพัฒนาแบบยั่งยืนควรที่จะสามารถพัฒนาได้อย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านนิเวศวิทยา (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2552 : 35)

สรุป ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมจะคัดสรรเฉพาะทฤษฎีที่ใช้เป็นตัวชี้แนวทางแนวคิด และการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาแนวคิด แนวทาง กลยุทธ์ทางการพัฒนาสังคม ซึ่งคัดสรรจากรอบการวิเคราะห์จากการใช้แนวคิดความหลากหลายที่มาจากหลากหลายทฤษฎี เพื่อการมีมุมมองที่เปิดกว้างในรูปแบบของการมองแบบองค์รวมเป็นพื้นฐาน ทฤษฎีที่เน้นการพัฒนาคน การพัฒนาสังคม ตามกรอบของวิถีชีวิตที่พึงปรารถนาในอนาคตและเน้นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจากแนวคิดของเหตุและผลและการวิเคราะห์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านความเจริญ ความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยในการตอบโจทย์ที่พึงปรารถนา การกระทำที่ทำให้เกิดพลังร่วมของคนในสังคมเป็นพื้นฐาน

จักร 4

จักร 4 เป็นเหตุ และผลเนื่องกันอย่างไร การรู้จักเลือกถิ่นที่อยู่ที่เหมาะสม แก่การประกอบหน้าที่การงาน การรู้จักคบคนดี มีความประพฤติดี มีความรู้ดี การรู้จักปรับปรุงตนให้ดีขึ้น เหตุผลทั้ง 3 ประการนั้นจะสำเร็จได้ตลอดก็ต้องอาศัยความที่มีบุญ คือ ความดี อันได้กระทำไว้แล้ว

ในชาติปางก่อนซึ่งเป็นเหตุส่งเสริมให้ชีวิตก้าวหน้า นำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองเป็นจุดลื่อนนำไปสู่ความเจริญ (อง.จตุกก. 21/31/41.)

จักร 4 ประการ คือ

1. ปฏิรูปเทสวาสะ (การอยู่ในถิ่นที่ดี) หมายถึง การได้อยู่ในถิ่น ท่าเล หรือ ในประเทศที่เหมาะสมแก่การดำเนินชีวิตของตน ให้ถึงความเจริญรุ่งเรือง และสันติสุข การเลือกอยู่ในที่ที่เหมาะสมบางคนเข้าใจว่าต้องมีบ้านอยู่ในที่ที่เหมาะสม คำจำกัดความนี้ไม่ได้คลุมแค่ว่า “บ้าน” เท่านั้น แต่เป็นการเลือกหาแหล่งที่อยู่อาศัยหรือที่เรียน การเลือกเรียนในที่ที่เหมาะสม เพราะฉะนั้น การเลือกอยู่ในที่ที่เหมาะสมก็คือ การเลือกหาที่ หรือแหล่งดำเนินชีวิต ซึ่งมีบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่อำนวยแก่การพัฒนาไปในเส้นทางที่ตนเองปรารถนาที่จะสร้างความรุ่งเรืองให้ได้ สถานที่ที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญสามารถที่จะทำให้จิตใจของเราหันเหไปทางไหนก็ได้ (ศาสตราจารย์ (พิเศษ) จ่านอง ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต, 2547 : 110) การเลือกจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก พระพุทธเจ้า ที่สอนให้เลือกก็เพราะมันไม่เท่ากันนั่นเอง (พันเอก ปิ่น มุทุกันต์, 2535 : 252-253) อย่างไรก็ตามหากจะวิเคราะห์ถึงถิ่นที่เป็น “ปฏิรูปเทสวาสะ” แล้วพระพุทธเจ้าทรงเน้นถึงการมีศีลธรรม การมีน้ำใจของผู้คนเป็นสำคัญ (สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร), 2546 : 74-76) ความจริงแล้วแม้ถิ่นใดประเทศใดมีความเจริญรุ่งเรือง มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ มีเทคโนโลยีก้าวหน้าเพียงใด หากผู้คนขาดศีลธรรมขาดความสามัคคีปองดอง ไร้มิตรต่อกันถิ่นนั้นประเทศนั้น ก็ไม่เรียกว่า ปฏิรูปเทศ
2. สัปปริสุปปัสสยะ (การสมาคมกับ

สัตว์บุรุษ) หมายถึง การเสาะแสวงหา เสวนากับคนดี คือรู้จักคบหาคนดี รู้จักเลือกหมู่คณะ และบุคคลผู้มีความรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่สามารถเกื้อกูลแก่การแสวงหาธรรมะสร้างความเจริญให้แก่ชีวิตได้ เพราะการคลุกคลีกับหมู่คณะใดมาก ๆ จิตใจจะโน้มนำไปเป็นเส้นทางสายเดียวกัน โดยเฉพาะผู้ที่ฉลาดรอบรู้ที่ตักคือผู้ที่สงบ มีความสำรวมทั้งกาย วาจา และใจ ไม่หมั่นประมาท ถูกใคร คนเช่นนั้นน่าเคารพและน่านับถือ น่าคบหาสมาคมนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้ (สมภพ ชีวรัฐพัฒน์, 2542 : 75) พระพุทธเจ้าตรัสว่า พิจารณาดูโดยรอบคอบแล้วเมื่อกล่าวถึงสิ่งภายนอกไม่มีอะไรสามารถบิดเบือนหันเหจิตใจคนให้ไปในทางร้ายหรือทางดีมากกว่าการคบมิตร (วศิน อินทสระ, ม.ป.ป. : 27)

3. อัตตสัมมาปณิธิ (การตั้งตนไว้ชอบ) หมายถึง การตั้งตนไว้ถูกวิธี ผู้ใดก็แล้วแต่ตั้งตนไว้ถูกก็จะสร้างความเจริญนำไปสู่ความรุ่งเรืองได้ในที่นี้ได้แก่การดำรงตนมั่นอยู่ในธรรมคุณงามความดีนั่นเอง เราจะต้องมีเป้าหมายของชีวิตในการทำงานที่ดีที่งามและต้องแน่วแน่ชัดด้วย ไปสู่เป้าหมายอย่างแน่วแน่และมั่นคง เรามีความรู้ความศรัทธาว่า เป้าหมายที่ดีที่สุดก็คือมรรคผลนิพพาน เราก็ตั้งเป้าหมายมรรคผล นิพพานแล้วก็ดำเนินชีวิตสุดความสามารถในแนวทางนั้น ไม่ถูกกิเลสรัดกุม เพราะฉะนั้นถ้าเราคุ้มครองตนได้ด้วยดี เราจะคุ้มครองผู้อื่นได้ด้วย (วศิน อินทสระ, ม.ป.ป. : 229) ประโยชน์ของอัตตสัมมาปณิธิหรือผลแห่งการตั้งตนไว้ชอบนี้ เทียบได้กับอานิสงส์ของความอดทน 5 ประการ คือ 1) ย่อมเป็นที่รักที่ชอบใจของคนเป็นอันมาก 2) ย่อมเป็นผู้ไม่มากด้วยเวร 3) ย่อมเป็นผู้ไม่มากด้วยโทษ 4) ย่อมเป็น

ผู้ไม่หลงกระทำกาละ และ 5) เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ (อง.ปญจก. 22/216/359)

4. ปุพเพกตปุญญตา (ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว) หมายถึง ได้สร้างสมคุณความดีเตรียมไว้พร้อมก่อนแล้วมีพื้นเดิมดี พระพุทธเจ้าตรัสพุทธพจน์ที่กล่าวถึง บุญ บาป ไว้ใน โอวาทปาติโมกข์ว่า การไม่ทำบาปทั้งสิ้น การยังกุศลให้ถึงพร้อม และการทำจิตของตนให้ผ่องใส นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย (ที.ม. 10/54/50.) คือมีทุนที่เตรียมไว้พอสมควร ทุนดีที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วนที่จะเป็นหลักแห่งความเจริญในที่นี้ขออธิบายว่า โดยอาศัยเหตุอดีตกับอาศัยเหตุปัจจุบัน เช่นมีสุขภาพร่างกายที่ดี สุขภาพจิตใจที่ดี พร้อมทั้งจะเรียน จะสร้างสรรค์ ถ้าในอดีตทำมาดี มีมันสมอง มีสติ มีปัญญา แต่ปัจจุบันนี้ไม่ดูแล ไม่ส่งเสริม ร่างกายก็สึกหรือควรศึกษาหาความรู้ พยายามเสริมสร้างคุณสมบัติที่ดีที่งามให้ได้อย่างสม่ำเสมอ และหมั่นฝึกฝนความชำนาญชำนาญเตรียมไว้แต่ต้น ผลของการกระทำนั้นก็เข้าไปปรุงอยู่ในจิต ผลของการทำดีก็จะเข้าไปปรุงอยู่ในจิต ทำให้จิตมีคุณภาพดีขึ้น โดยลำดับคุณภาพอันดีของจิตนี้แหละ คือ บุญวาสนา (พันเอก ปิ่น มุทุกันต์, 2535 : 268-269) สรุป ดังที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนั้น เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้พัฒนาสังคมได้ดีเป็นอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่ต้องสร้างมิได้มีขึ้นเอง ต้องอาศัยร่างกายแรงใจสร้างสรรค์ จึงจะเกิดขึ้นตามปรารถนา เพราะชีวิตไม่คงที่มีธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป สังคมที่ดีจึงปรับปรุงได้ โดยการสร้างเงื่อนไขให้เหมาะสม ในด้านทางกายหรือทางสังคม จิตใจ สติปัญญา และยังช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต สร้างสมความดีงามบรรลุลูกความงอกงาม

ไพบูลย์ สภาพชีวิตที่เป็นคุณปราศจากโทษ คุณประโยชน์ควรเกิดมีในทุกด้าน มิใช่ดีงาม เฉพาะบางส่วน

หลักการพัฒนาสังคมโดยใช้หลักจักร 4

จักร 4 ที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนั้น เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้พัฒนาสังคม ได้ดีเป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นหลักการเพื่อศึกษาขบคิด แสวงหาความเข้าใจให้กระจ่างชัดเจน เพื่อที่จะ นำมาพิจารณาและพัฒนาสังคมของตนเอง สร้างสัมพันธ์ดีงามในสังคม โดยเชื่อมโยงกับ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม

1. หลักปฏิรูปเทวาสะ (การอยู่ในถิ่นที่ดี) นั้นยังสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory) เพราะว่าเมื่อเราได้ อยู่ในสถานที่ดี สิ่งต่าง ๆ ในสังคมก็จะสามารถ พัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกัน คนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ย่อมมีโอกาส ประสบความสำเร็จมากกว่าคนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม ที่ไม่ดี สิ่งแวดล้อมในที่นี้ หมายถึง สภาพที่เอื้อ ให้ประสบความสำเร็จในชีวิต สภาพแวดล้อมที่ดี คือ เหตุปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสุขความ สำเร็จในชีวิตของคนคนหนึ่งอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจาก “สภาพแวดล้อมที่ดี คือ ต้นทุนชั้นดี ของความสำเร็จ”

2. หลักสัปปริสุปปัสสยะ (การสมาคม กับสัตบุรุษ) นั้นยังสอดคล้องกับทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory) เพราะว่าเมื่อเราคบคน ที่ดี บุคคลเหล่านี้สามารถให้คำชี้แนะ และแนะนำ พาเราไปสู่ความเจริญ การมีคนดีเป็นแบบอย่าง ทำให้เรารู้ว่า จะก้าวอย่างไรในทิศทางใด เมื่อเรา ค้นจนพบบุคคลต้นแบบแล้ว สิ่งที่เราควรทำก็คือ

การ “ถอดบทเรียน” จากบุคคลเหล่านั้น เพื่อที่จะ นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง ให้ประสบความสำเร็จด้วยตนเองบ้าง ตามแนวทางที่ว่า “หากเธอศรัทธาในผู้ใด ก็จงซึมซับในคุณธรรม ของเขา” ซึ่งเป็นที่พึงพาของเราได้

3. อัตตสัมมาปณิธิ (การตั้งตนไว้ชอบ) นั้นยังสอดคล้องกับทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Needs Theory) การคิดอย่างคนดี หมายถึง การคิดอย่างมีเหตุผล การรู้จักคิดเชิง วิเคราะห์ การมองสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ รอบด้าน ทัวถึง ถ่องแท้ ด้วยวิธีการแห่งปัญญา ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ ไม่ตัดสินอะไรอย่างหุนหัน พลันแล่น แต่รู้จักใช้ปัญญาวิเคราะห์วิจัยวิจารณ์ อย่างลึกซึ้ง ใครก็ตามคิดดี ก็ย่อมจะมีชีวิตที่ดี เนื่องจาก “ชีวิตของเรา ก็คือ เงาของความคิด คิดดี ชีวิตก็ดี คิดไม่ดี ชีวิตก็แย่”

4. ปุพเพกตปุญญตา (ความเป็นผู้ได้ ทำความดีไว้ก่อนแล้ว) นั้นยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) เมื่อตั้งตนเองดีแล้วก็ยังส่งผลต่อ ครอบครัวของตนเอง และยังสามารถช่วยเหลือ สังคมได้ จะเห็นได้ว่าการสะสมความดีเป็นการ พัฒนาที่ยั่งยืน ดังสุภาษิตที่ว่า “ทำดียอมได้ดี” ความดียอมส่งผลอย่างแน่นอน

จะเห็นได้ว่า จักร 4 เป็นเหตุและผล เนื่องกันอย่างไร การรู้จักเลือกถิ่นที่อยู่อันเหมาะสม แก่การประกอบหน้าที่การงาน การรู้จักคบคนดี มีความประพฤติดี มีความรู้ดี การรู้จักปรับปรุง ตนให้ดีขึ้น จะสำเร็จได้ตลอดก็ต้องอาศัยความที่ มีบุญ คือ ความดี เป็นเหตุส่งเสริมให้ชีวิตก้าวหน้า นำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองเป็นจุดล่อล่อไปสู่ ความเจริญ ช่วยให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้า

ในชีวิต บรรลุความงอกงามไพบูลย์ ถึงแม้เราจะเลือกเกิดไม่ได้ในชาตินี้ แต่เราก็สามารถเลือกที่อยู่ที่เหมาะสม พอรู้ว่าสังคมไหนดีคนไหนดีและเลือกที่จะกระทำแต่สิ่งที่ดีให้เกิดขึ้นกับชีวิตไว้ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เป็นพื้นฐานที่ดี ให้กับชีวิตที่ดีในอนาคตได้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546 : 114) จักร 4 นั้นจึงมีประโยชน์ต่อจิตใจ หรือปัจจัยภายใน ส่งผลต่อสังคมภายนอก คือมีความเข้าใจชีวิต ศน์ โลกทัศน์ และรู้เท่าทันสถานการณ์ มีศักยภาพพร้อมที่จะแก้ปัญหาและพัฒนา มีจิตใจสงบสบายไม่มีความฟุ้งซ่าน ช่วยให้เห็นถึงการสร้างสรรค์ลักษณะ และการกระทำที่เป็นไปในทางบวกทั้งต่อตนเองและผู้อื่น จิตที่พัฒนาสูงขึ้นนี้คือ บุคคลประเภทกัลยาณชน เป็นผู้ที่ไม่ประพฤตินิสัยดีงาม ทรงคุณธรรม ที่เรียกว่า อริยบุคคล ดังนั้น การที่จะปรับปรุงพัฒนาจิตใจตนเองให้เป็นผู้มีลักษณะดีต้องการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น มีความศรัทธา และตระหนักในคุณค่าของการเป็นบุคคลที่ดี

บทสรุป

ปัญหาทุกปัญหาที่สังคมโลกและทุกประเทศ รวมถึงสังคมไทยกำลังเผชิญอยู่นั้น เป็นบทเรียนราคาแพงที่ทุกคนได้รับ สาเหตุที่แท้จริงของทุกปัญหานั้นมาจากเหตุเพียงเหตุเดียว คือความด้อยคุณภาพของประชากร ทั้งระดับครอบครัว ระดับสังคม ระดับชาติ จำนวนประชากรที่มีคุณภาพต่ำเป็นจำนวนมากในสังคมเหล่านั้น ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงต้องทำทุกวิถีทางที่จะสร้างคุณภาพที่สูงขึ้นไปแก่ประชาชนในสังคม แต่ถ้าคิดจะแก้ไขก็คงไม่สายถ้าคิดจะทำ กระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

และอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ ควรที่ทุกฝ่ายทั้งอาณาจักร และศาสนจักรต้องประสานร่วมมือกันป้องกันแก้ไขปัญหาในระบบสังคม การแก้ปัญหายังเป็นระบบ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการนำเอาหลักธรรมทางศาสนาประยุกต์เข้ากับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ควบคู่กับการสร้างเยาวชนผู้เป็นประชากรใหม่ของสังคมในยุคต่อ ๆ ไป

บรรณานุกรม

- จำนง ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต, ศาสตราจารย์ (พิเศษ). (2547). **รวมบทความสารคดีเชิงศาสนา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงแก้ว.
- ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). **วาทกรรมการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : วิชาษา.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย, ศาสตราจารย์ ดร. (ม.ป.ป.). **ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปกรณัม ปรียากร. (2538). **ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิช.
- ปิ่น มุทุกันต์, พันเอก. (2535). **มงคลชีวิต ภาค 1**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิมหาเมฆกุฎราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2552). “เอกสารคำสอนรายวิชา 830301 การวางแผนและการจัดทำโครงการเพื่อการพัฒนาสังคม”. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, (อัดสำเนา).
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรม**

นุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม.
พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตร-**
ปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
วสิน อินทสระ. (ม.ป.ป.). **จอมจักรพรรดิอโศก.**
กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
ส. ศิวรักษ์. (2519). **ศาสนากับการพัฒนา.**
กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชนจำกัด.
สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร). (254). 6
มงคลยอดชีวิต (ฉบับสมบูรณ์).
กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
สมภาพ ชีวรัฐพัฒน์. (2542). **มงคลธรรมกับ**

คุณภาพชีวิต (มงคล 38). กรุงเทพฯ :
นานาสีพิมพ์.

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์. (2549). **ระบบการพัฒนา**
สังคมที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์.
กรุงเทพฯ : เทพเพ็ญวานิชย์.

สุมิตร สุวรรณ. (2554). **รัฐกับแนวคิดและทฤษฎี**
การพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

สุรเดช ฉายะเกษตรริน, (2553). “เอกสาร :
แนวนโยบายด้านการพัฒนาสังคมของ
ประเทศและความต้องการวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) ในการ
พัฒนาสังคม”, (อัสสำเนา).